בין בימות החמה. שהן מועטין וסד"א ליבטלו גבי המרחץ: **ולא בית כינוס העצים** גרסינן בתוספתא[ה]. לא מכר לא את הבית ולא את העצים דכי היכי דעצים לאו תשמישין [ד] מינהו גם הבית שעשוי לגרכו לא מיקרי תשמיש מרחץ כל כך: **וכל תשמישיו.** לטפויי אתא בריכות ואוצרות של עצים דהוו תשמיש למרחץ פורתא וכדמפרש לקמן שכתב לו מצרים החיצונים והנס בתוך המצר: **חנואתא.** חנויות למכור בו פת ויין: **שטחו כה שומשמי.** ליבשן כדי לעשות מהן שמן בבית הבד זה כדתנן (שבת דף כד:) בשמן שומשמין אבל עיקר תשמישן למכור פת ויין הוא: **הרי זולן מכורין.** ואפילו אוצרות של עצים וה"ה לחנות זה: **אין זולן מכורין.** שהרי אין מיוחדין לבית הבד: הכי כתוב בפירושי רבינו חננאל וכן עיקר **אמר רב אשי חזינן אי א"ל בית הבד וכל תשמישיו ואלין מצרנהא הכי בטלן הנהו מצרני קנה להו ואי לא לא קנה.** וסוגיא דשמעתא [ה] דאמר הכי סלקא וקיימא לן כרב אשי דהוא בתרא. ושמעינן מינה בזמן שא"ל בית המרחץ וכל מה שבתוכו אני מוכר לו מצרים החיצונים לא קנה בריכות של מים ולא בית כינוס עצים דקיימא לן מצרים הרחיב [ו] אבל אם א"ל מרחץ וכל תשמישיו ומצר לו מצריו והנס בתוך המצר הרי הן מכורין הואיל וחזו פורתא לתשמיש בית הבד ואע"ג דאמרן לעיל ברים פירקין [שם:] מצרים הרחיב לו הכא לא אמרינן הכי דכיון דחזי להך בית קצת לתשמיש בית הבד והוא בתוך המצר ודאי מכרו לו דלכך תיחס את המיצר חוצה לו. לשון אחר כתוב בספרים אי אמר לי' בית הבד וכל תשמישיו ואלין מצרנהא לא קני דהשתא לא קאי ואלין מצרנהא אתשמישין אלא אבית הבד קאי הלכך לגבי תשמישין נאמר מצרים הרחיב לו אבל אי אמר אלין מצרני בית הבד וכל תשמישיו קני דהשתא אתרוייהו קאי וכמאן דאמר אלו מצרני בית הבד ואלו מצרני כל תשמישיו דמי ולא נהירא דלא שנא הכי ולא שנא הכי אתרוייהו קאי ורא"שון עיקר: **מרתני' מכר את הבתים.** דבתים בכלל עיר. ומכר את החצרות לא איצטריך למיתני דהיינו עיקר עיר דעיר משמע אויר העיר: **בית השלחין.** שחוץ לעיר וסמוכין לעיר. ובגמרא מפרש מאי שלחין: **אבל לא את המטלטלין.** מאני תשמישתיה כגון תנור וכירים וכל הנך מטלטלין דלעיל דאמרן בהו לא מכר וכ"ש חיטי ושערי: **ואפילו היו בה כו'.** בגמ' מפרש מאי אפילו ממה חמורין יותר משאר מטלטלין ליתכר בכלל העיר: **בהמה ועבדים.** אין נקראין מאני תשמישתיה ומאחר שהן מכורין כ"ש חיטי ושערי וכסף וזהב דהוו מטלטלי דלא ניידי כדמוכח בגמ': **הסנטר.** בגמ' מפרש: **גבו' ש"מ.** ממתני' דקתני בריש לא מכר את המטלטלין וקאמר בסיפא אבל אם אמר לו כל מה שבתוכה אז העבדים מכורין מכלל דמעיקרא לא הוו מזדבני אגב מתא משום דמטלטלי ניהו בתמיה ואנן מיבעיא לן בפרק מי שמת [לקמן קנ.] אי כמטלטלי [ו] אי כמקרקעי דמי כלומר הא מיבעיא ליה אם לפי לשון בני אדם קרוי מטלטלי או מקרקעי דמדאורייתא ודאי כמקרקעי דמי לקנות בכסף בשטר ובחזקה כדתנן בקידושין (דף כב:) משום דאיתקוש לקרקעות דכתיב [ויקרא כה] והתנחלתם אותם אבל לגבי לשון בני אדם לגבי מאן דאמר מטלטלי לפלגיא מיבעיא לן התם [לקמן קנ.] אי דעתו של אדם ליתן עבדו [ז] בלשון זה או לא ולא איפשוט התם ואמאי הא איכא למפשטה ממתני' דהכא דלפי דעת בני אדם חשוב מטלטלי שהרי המוכר את העיר סתמא דעתו אמקרקעי ואפי' הכי לא מכר את העבדים: **מאי אפילו.** דמשמע אפי' עבדים שאין להם דין מטלטלי: **אלא מאי איים לך למימר.** אמאי קתני אפי' משום דשאני מטלטלי דנייד שיש בו רוח חיים ויכול להוליכו לעיר אחרת ממטלטלי דלא ניידי סד"א אפי' כי אמר כל מה שבתוכה ומכרו מטלטלי דלא ניידי אלו העבדים והבהמות אינן מכורין דלא מבטלו אגב מתא קמ"ל דמכורין הן. ואפי' תימא נמי דעבדא לגבי שאר דיני כמקרקעי דמו ואמאי לא קני להו הכא גבי מקרקעי משום דשאני כו' דאין דעתו של מוכר עיר אלא לדברים הקבועים בעיר ונקראין על שם העיר אבל זה שיכול לנאת מן העיר אינו בכלל עיר: **בר מחווניתא.** עבד הממונה להגיד ולאחוויי תחומי השדות של מי זה ושל מי זה והוא עבד לשר העיר ואי אפשר לעיר בלא אותו [ט]. ורבינו חננאל פירש סנטר הוא שומר העיר לשון נוטרה את הכרמים (שיר א): **שמעון בן אבטולמוס.** כפר"ח: **בגאי.** שדות שסביב המדינה: **לא שכן בגאי.** דלא ניידי: **לא מזדבן.** משום דנייד: **דכתיב ושולח מים.** כלומר להכי נקראין שלחין שריכין לגשמים. הכא לא גרסינן אבל בר מחווניתא לא אלא הכי גרסינן [י] ושולח מים וגו': **בשלמא למאן דאמר בר מחווניתא כו' אלא למאן דאמר.** סנטר דרבי שמעון היינו בגאי מה בא להוסיף על תנא קמא היינו שלחין דקאמר תנא קמא: **גינוניתא.** גנות הסמוכין לעיר ושבתוך העיר דשייכי לעיר טפי מבגאי שהרי גן רחוי לטייל בו כמו בבית: **שלחיך.** גנות המשלחין פירות בכל שנה: **בשלמא למאן דאמר.** דסנטר היינו בגאי היינו דקאמר תנא קמא גינוניתא דהיינו שלחין מזדבני אבל בגאי לא ואתא רבן שמעון בן גמליאל למימר אפילו בגאי מזדבני: אלא

אלא מאי עבדא כמטלטלי דמי מאי אפילו. לאו משום דאי כמקרקעי דמי אתי שפיר דהא מ"מ מבהמה איכא לאקשויי מאי אפי' אלא לומר דלא מפלגינן בין מטלטלי דניידי למטלטלי דלא ניידי פריך וה"ה דהוי מצי למיפרך אי כמטלטלי דמי אפי' גבי חצר יהו מכורין: **מי סברת מאי שלחין בו'.** ואם תאמר דבכולי גמרא הוו בית השלחין בגאי שדות שמשקין אותן ומאי שנא הכא דמשגינן להו מכל בית השלחין שבגמרא ויש לומר דפשיטא ליה לגמרא דאין חילוק בין שדה בית השלחין ושדה בית הבעל לענין מכר ויש חילוק בין בגאי לגינוניתא לכך לא ניחא לפרש שלחין כמו בעלמא דהוה משמע דאתא למעוטי שדה בית הבעל:

שלחיך פרדס וגו'. על שם האילן שעושה בדיס ושולח פארות דכתיב ותעש בדיס ותשלח פארות וגו' (יחזקאל יז): [ט] **אמר** תנא קמא [י] **באגי לא מזדבני ומהדר ליה רבן שמעון בן גמליאל בר מחווניתא מזדבן.** ואף על גב דשמעינן מק"ו דבגאי מזדבני מ"מ כיון דתנא קמא אית ליה דאפילו בגאי לא מזדבני הוה ליה לרשב"ג לפרושי שפיר ולמימר דבגאי ובר מחווניתא מזדבן: הכי דמי ניזדבן אגב מתא ואלא מאי עבדא כמטלטלא דמי [יא] מאי אפי' אלא מאי אית לך למימר שאני בין מטלטלא דנייד ממטלטלא דלא נייד אפילו תימא עבדא כמקרקע דמי שאני בין מקרקע דנייד למקרקע דלא נייד: רבן שמעון בן גמליאל אומר המוכר את העיר מכר את הסנטר: מאי סנטר הכא תרגימו בר מחווניתא שמעון בן אבטולמוס אומר באגי מאן דאמר בר מחווניתא כל שכן באגי מ"ד באגי אבל בר מחווניתא לא מיזדבן תנן בית הבדים ובית השלחין סברוה מאי שלחין באגי דכתיב [1] ושולח מים על פני חוצות בשלמא למאן דאמר בר מחווניתא אמר תנא קמא באגי מיזדבני בר מחווניתא לא מיזדבן ואתא רבן שמעון בן גמליאל למימר אפי' בר מחווניתא נמי מיזדבן אלא למ"ד באגי ת"ק נמי הכי קאמר מי סברת מאי שלחין באגי לא מאי שלחין גינוניתא שנאמר [2] שלחיך פרדס רמונים אבל באגי לא מיזדבני ואתא רבן שמעון בן גמליאל למימר אפי' באגי נמי מזדבני איכא דאמרי סברוה מאי שלחין גינוניאתא בשלמא למאן דאמר באגי אמר תנא קמא גנוניתא מיזדבן באגי לא מיזדבני ואתא רשב"ג למימר אפילו באגי מיזדבני אלא

אלו מצרני בית הבד ואלו מצרני כל תשמישיו דמי ולא נהירא דלא שנא הכי ולא שנא הכי אתרוייהו קאי ורא"שון עיקר: **מרתני' מכר את הבתים.** דבתים בכלל עיר. ומכר את החצרות לא איצטריך למיתני דהיינו עיקר עיר דעיר משמע אויר העיר: **בית השלחין.** שחוץ לעיר וסמוכין לעיר. ובגמרא מפרש מאי שלחין: **אבל לא את המטלטלין.** מאני תשמישתיה כגון תנור וכירים וכל הנך מטלטלין דלעיל דאמרן בהו לא מכר וכ"ש חיטי ושערי: **ואפילו היו בה כו'.** בגמ' מפרש מאי אפילו ממה חמורין יותר משאר מטלטלין ליתכר בכלל העיר: **בהמה ועבדים.** אין נקראין מאני תשמישתיה ומאחר שהן מכורין כ"ש חיטי ושערי וכסף וזהב דהוו מטלטלי דלא ניידי כדמוכח בגמ': **הסנטר.** בגמ' מפרש: **גבו' ש"מ.** ממתני' דקתני בריש לא מכר את המטלטלין וקאמר בסיפא אבל אם אמר לו כל מה שבתוכה אז העבדים מכורין מכלל דמעיקרא לא הוו מזדבני אגב מתא משום דמטלטלי ניהו בתמיה ואנן מיבעיא לן בפרק מי שמת [לקמן קנ.] אי כמטלטלי [ו] אי כמקרקעי דמי כלומר הא מיבעיא ליה אם לפי לשון בני אדם קרוי מטלטלי או מקרקעי דמדאורייתא ודאי כמקרקעי דמי לקנות בכסף בשטר ובחזקה כדתנן בקידושין (דף כב:) משום דאיתקוש לקרקעות דכתיב [ויקרא כה] והתנחלתם אותם אבל לגבי לשון בני אדם לגבי מאן דאמר מטלטלי לפלגיא מיבעיא לן התם [לקמן קנ.] אי דעתו של אדם ליתן עבדו [ז] בלשון זה או לא ולא איפשוט התם ואמאי הא איכא למפשטה ממתני' דהכא דלפי דעת בני אדם חשוב מטלטלי שהרי המוכר את העיר סתמא דעתו אמקרקעי ואפי' הכי לא מכר את העבדים: **מאי אפילו.** דמשמע אפי' עבדים שאין להם דין מטלטלי: **אלא מאי איים לך למימר.** אמאי קתני אפי' משום דשאני מטלטלי דנייד שיש בו רוח חיים ויכול להוליכו לעיר אחרת ממטלטלי דלא ניידי סד"א אפי' כי אמר כל מה שבתוכה ומכרו מטלטלי דלא ניידי אלו העבדים והבהמות אינן מכורין דלא מבטלו אגב מתא קמ"ל דמכורין הן. ואפי' תימא נמי דעבדא לגבי שאר דיני כמקרקעי דמו ואמאי לא קני להו הכא גבי מקרקעי משום דשאני כו' דאין דעתו של מוכר עיר אלא לדברים הקבועים בעיר ונקראין על שם העיר אבל זה שיכול לנאת מן העיר אינו בכלל עיר: **בר מחווניתא.** עבד הממונה להגיד ולאחוויי תחומי השדות של מי זה ושל מי זה והוא עבד לשר העיר ואי אפשר לעיר בלא אותו [ט]. ורבינו חננאל פירש סנטר הוא שומר העיר לשון נוטרה את הכרמים (שיר א): **שמעון בן אבטולמוס.** כפר"ח: **בגאי.** שדות שסביב המדינה: **לא שכן בגאי.** דלא ניידי: **לא מזדבן.** משום דנייד: **דכתיב ושולח מים.** כלומר להכי נקראין שלחין שריכין לגשמים. הכא לא גרסינן אבל בר מחווניתא לא אלא הכי גרסינן [י] ושולח מים וגו': **בשלמא למאן דאמר בר מחווניתא כו' אלא למאן דאמר.** סנטר דרבי שמעון היינו בגאי מה בא להוסיף על תנא קמא היינו שלחין דקאמר תנא קמא: **גינוניתא.** גנות הסמוכין לעיר ושבתוך העיר דשייכי לעיר טפי מבגאי שהרי גן רחוי לטייל בו כמו בבית: **שלחיך.** גנות המשלחין פירות בכל שנה: **בשלמא למאן דאמר.** דסנטר היינו בגאי היינו דקאמר תנא קמא גינוניתא דהיינו שלחין מזדבני אבל בגאי לא ואתא רבן שמעון בן גמליאל למימר אפילו בגאי מזדבני: אלא

ה) [גי' הרי"ף ורא"ש בית הבד], ב) [לקמן קנ., ג) לקמן עח:, ד) לקמן דף קנ. [ב"ק יב. יבמות לט. גיטין לט.], ה) [פ"ג ה"ד], ו) שיך לע"ב, ז) [י"ל גינוניתא],

תורה אור השלם

1 הַנֹּתֵן מָטָר עַל פְּנֵי אָרֶץ וְשֹׁלֵחַ מַיִם עַל פְּנֵי חוּצוֹת: איוב ה י

2 שַׁלְּחֶיךָ פַּרְדֵּס רִמּוֹנִים עִם פְּרִי מְגָדִים כְּפָרִים עִם נְרָדִים: שיר השירים ד יג

הגהות הב"ח

(א) גמ' בימות החמה ובין בימות הגשמים ולא את בית כינוס: (ב) שם הוייץ הנהו חנואתא: (ג) שם כמטלטלא דמי אי הכי מאי אפילו: (ד) רשב"ם ד"ה ולא בית כינסא וכו' לאו תשמישין כיומיוחדין למרחץ ניהו: (ה) ד"ה הכי כתב וכו' וסוגיא דשמעתא הכי כל"ל ותיבת דאמר נמחק: (ו) בא"ד הרחיב לו אבל וכו' לחזי הך בית קצת וכו' לא קאי האי ואלין: (ז) ד"ה ש"מ וכו' כמטלטלי דמי אי כמקרקעי וכו' דעבדו (ח) נמי בלשון זה: (ט) ד"ה כר וכו' בלא אותו עבד ורבינו: (י) ד"ה דכתיב וכו' אלא ה"ג דכתיב ושולח:

מוסף רש"י

בר מחווניתא. זקן הממונה להיות בקי בגאלת שדה כל אים ואים (גיטין פ:) שיודע מגלגי השדות וגבולין עד כאן של פלוני מכאן ואילך של פלוני (סנהדרין צח: ע"ש).

מסורת הש"ס

עין משפט נר מצוה

מג א מיי' פכ"ה מהל' מכירה הלכה ט סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רטו ס"ג:

מד ב מיי' שם הל' ח טוש"ע שם סעי' ב:

מה ג מיי' שם פכ"ו הלכה ח סמג שם טוש"ע שם סעיף ד:

רבינו גרשום

בימות הגשמים. שהן יותר: דהוו שטחו בהו שומשמי. ולאחר שהיו מיבשין אותן היו מוליכין לבית הבד כדי לדרוס אותן: אי א"ל בית הבד וכל תשמישיו אני מוכר לך (ו) ואלין מצרנהא ודאי לא קנה. משום דאיכא למימר מצרים הרחיב לו והאי דקאמר ואלין מצרנהא אבית הבד קאמר ואהנהו תשמישין דאית בבית הבד. אבל הנהו חנותא לא קנה דאמרי' מצרים הרחיב לו. אבל אמר ליה אלין מצרנהא בית הבד וכל תשמישיו קנה אפי' להנהו חנותא דהאי דקאמר אלין מצרנהא בית הבד וכל תשמישיו אבולה מלתא קאמר וקנה הכל בכל שמחזיקין המצרים: **פיס'** ובית השלחין. מפרש בגמ': ש"מ. מדקתני גבי מטלטלין אפי' היו בה בהמה ועבדים כולן מכורין ואיכא למשמע מינה דעבדא כמטלטלי דמי דאי כמקרקעי דמי וכו': אי הכי מאי אפי'. דמשמע דלאו כמטלטלין דמי: אלא מאי אית לך למימר. דקתני ליה גבי מטלטלין וקתני אפי' משום דשאני מטלטלי דניידי כלומר שיש בו רוח חיים ממטלטלי דלא ניידי כשאר מטלטלי ומשום הכי אצטריך למיתני להו לגבי מטלטלי: אפילו תימא. נמי דכמקרקעי דמי ואמאי לא קתני להו גבי מקרקעי משום דשאני וכו': סנטר בר מחווניתא. זה ממונה המדינה שהוא מחווה ויודע כמה בני אדם פורעין מס למלך ומכמה בתים ומכמה שדות וכמה שייכי לעיר: בגי. אלו שדות שסביב המדינה: למאן דאמר דבר מחווניתא מזדבן. דלא שייך לעיר כל כך: כל שכן בגי. שדות בית הבעל דשייכי לעיר: דכתיב ושולח מים על פני חוצות. כלומר כל שעה וכל עת צריך להשקות במים: בשלמא למאן דאמר דסנטר בר מחווניתא הוא היינו דאמר ת"ק דבגי דהיינו בית השלחין מזדבני. משום דשייכי בעיר אבל בר מחווניתא כו': תנא קמא. דר' שמעון דמתני': נמי הכי קאמר. מכר בית השלחין דהיינו באגי מאי איכא בין ר' שמעון לת"ק: מאי בית השלחין גינוניתא. גנים דבתוך העיר נינהו אבל באגי לא מזדבני לתנא קמא ולעולם סנטר באגי: בשלמא למאן דאמר דסנטר היינו באגי. היינו דקאמר

ו) גי' רבינו כאן הוא כגי' הלשון אחר שהביא הרשב"ם ז"ל דמ"מ לא אמר אלין מצרנהא מקודם לו שאמר בסוף.